

گُردستان، سرزمین مهرورزی

صلاح‌الدین رحیمی

استان گُردستان یکی از منحصربه‌فردترین استان‌های کشور در مقوله جاذبه‌های فرهنگی می‌باشد زیرا که در این استان برخلاف سایر مناطق کشور هنوز عوامل فرهنگی و تاریخی در زندگی مردم جاری است و با وجود پیشرفت‌های روز افزون صنعت و هجوم فرهنگ‌های غربی و بیگانه، خوشبختانه فرهنگ بومی این منطقه به علت ریشه‌های عمیق و باستانی، پویاتر از گذشته به حیات خود ادامه می‌دهد. استان گُردستان به علت دارا بودن شرایط خاص فرهنگی از قبیل زبان، لباس و پوشش، جشن‌ها و مراسمات، رقص، موسیقی و صنایع دستی که بعداً به آن‌ها اشاره خواهد شد، به واقع گُردستان، سرزمین مهرورزی و ارائه فرهنگ ناب ایرانی است که در جای جای جهان شناخته شده و تأثیرات شگرفی بر فرهنگ‌های هم‌جوار خود گذاشته است.

زبان

زبان مردم گُردستان زبان گُردی است. همانند زبان فارسی در مجموعه زبان‌های گروه هند و اروپایی قرار می‌گیرد و دارای قوانین خاص از لحاظ دستوری و نوشتاری است. و هم‌اکنون در بسیاری از دانشگاه‌های معتبر اروپایی و خاورمیانه، ادبیات آن تدریس می‌شود. به علت وسعت زیاد مناطق گُردنشین این زبان دارای لهجه‌های اصلی و زیر لهجه‌ی زیادی است که این تنوع لهجه از لحاظ حجم کلمات این زبان را غنی و وزن و الفاظ آهنگین کلمات، عرصه شعر و ادبیات و موسیقی گُردی را متأثر و ثروتمند ساخته است. به طوری که بسیاری از منظومه‌های گُردی از حدود یک صد سال پیش به زبان‌های مختلف ترجمه شده‌اند. زبان گُردی دارای لهجه‌های سورانی، اردلانی، کلهری و هورامی می‌باشد که لهجه‌ی هورامی تشابه زیادی با زبان زرتشت پیامبر ایرانی دارد.

لباس و پوشش

لباس گُردی از زیباترین پوشاک ایرانی است و این زیبای در پوشاک زنان این منطقه از تجلی بیشتری برخوردار است. دامن‌های بلند و بعضاً پرچین پیراهن‌ها و رنگارنگی آن به همراه بخش‌های دیگر این پوشش، هر

بیننده‌ای را متقاعد می‌کند. همین امر باعث شده چند بار در جشنواره‌های محلی جهان به عنوان لباس زیبای برتر انتخاب شود. تکامل لباس گُردی آن را کاملاً مناسب وضعیت اقلیمی این ناحیه نموده و شیوه نگرش آمیخته با احترام مردم به پوشش باعث حفظ و استفاده آن تا امروز گردیده است. هنوز فاخرترین نوع لباس در بین مردها لباس‌ها و گیوه‌های دستباف است.

جشن‌ها و مراسمات

مهم‌ترین و عمومی‌ترین جشنی که در میان مردم گُردستان مرسوم شده برگزاری جشن نوروز است. این جشن در اقصی نقاط گُردستان به صورت خودجوش همراه مراسم رقص گُردی و برپایی آتش برگزار می‌گردد. هم‌چنین عید فطر و عید قربان به عنوان اعیاد مذهبی در این منطقه دارای اهمیت خاص هستند. از دیگر مراسمی که در میان مردم گُردستان به ویژه منطقه‌ی اورامان از جایگاه خاصی برخوردار است مراسم عروسی پیر شالیار (زماون پیر شالیار) می‌باشد این مراسم در روستای اورامان تخت در هفته‌ی دوم بهمن ماه که مصادف با جشن سده است طی مراحل و رسومات خاصی برگزار می‌گردد. و ادامه آن در نیمه اول فصل بهار مصادف با ۱۵ اردیبهشت در محل آرامگاه پیرشالیار تحت عنوان مراسم کومسای برگزار می‌شود. قابل ذکر است که بازدید از این مراسم اکنون جنبه کشوری و حتی بین‌المللی پیدا کرده، که بازدید از این مراسم در برنامه‌ی تورهای گردشگری استان تنظیم شده است.

رقص گُردی

رقص گُردی که به عنوان هه‌لپه‌رکی در میان مردم گُردستان از آن یاد می‌شود با زیبایی خاص آئینه‌ای تمام نما از زندگی گذشته این مردم است. حرکات رقص گُردی برگرفته از زندگی و کار روزانه مانند کشاورزی، اعتقادات دینی، مراسم و جشن‌های بزرگ، بازی‌های محلی، جنگ و دفاع، حالات روحی و درونی افراد بوده است. این رقص به علت دور بودن از ابتدال از یک سو و پیوند تاریخی و اجتماعی با زندگی مردم داشته و از سوی دیگر در میان تمام طبقات مردم به عنوان یک ارزش تلقی می‌گردد. اصالت این هنر باعث شده پیشرفت

آن در استان شده است به طوری که گروه‌های رقص متعددی استان تشکیل و در بسیاری از جشنواره‌های بین‌المللی مقام‌های اول این رشته را کسب نموده‌اند.

موسیقی

استان گُردستان یکی از غنی‌ترین استان‌های کشور از لحاظ موسیقی است. گروه‌های مختلف موسیقی در استان، وجود اساتید موسیقی در تهران و شهرهای بزرگ کشور که برخاسته از استان گُردستان می‌باشند و هم‌چنین ساخت سازهای موسیقی به علت پیشرفت صنایع چوبی و نازک‌کاری در کنار استعداد موسیقی موجود در استان، گُردستان را به مهد موسیقی کشور تبدیل کرده نموده است. موسیقی گُردستان را می‌توان در سه بخش تقسیم‌بندی نمود، اولین بخش موسیقی دینی است که در مراسم مولودی به مناسبت تولد پیامبر و یا اعیاد فطر و قربان و مراسم دراویش با آواز و دف اجرا می‌شود. دومین بخش، موسیقی مناطق شهری است که به وسیله موسیقی‌دان‌های حرفه‌ای اجرا می‌گردد. به آن گورانی گفته می‌شود که دارای مقام‌های مختلفی است. سومین بخش، موسیقی روستای و سنتی است که به آن بیت می‌گویند.

صنایع دستی

صنایع دستی به عنوان بخشی از میراث فرهنگی و به عنوان نمادی از نوع زندگی فرهنگی یک جامعه همواره مورد توجه گردشگران قرار گرفته است در استان گُردستان به علت عدم استیلای بخش صنعتی هنوز صنایع دستی از لحاظ کیفیت و گستردگی در سطح کشور مطرح می‌باشد به گونه‌ای که فرش و گلیم گُردستان به همراه محصولات نازک‌کاری مثل تخته نرد و شطرنج شهرت جهانی پیدا کرده است و بیشتر مسافران و گردشگرانی که به گُردستان سفر می‌نمایند حتماً از محصولات نازک‌کاری، فرش و گلیم این منطقه هنرپرور خرید می‌نمایند.